

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE

02 noiembrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul penal în următoarea componență:

Președinte

Gordilă Nicolae

Judecători

Covalenco Elena

Diaconu Iurie

examinând admisibilitatea în principiu a recursului ordinar declarat de către procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Bălți, Formusatii Andrei, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 25 mai 2016, în cauza penală privindu-i pe

Căinar Tatiana Pavel, născută la 03 iunie 1961, originară și domiciliată în or. Soroca, str. Neculce, 8.

Guneavaia Maria Nicolae, născută la 06 octombrie 1959, originară și domiciliată în or. Soroca, str. Rurală, 10.

Termenul de examinare a cauzei:

1. *prima instanță: 05.09.2012-29.12.2014*
2. *instanța de apel: 20.01.2015-25.05.2016*
3. *instanța de recurs: 11.08.2016-02.11.2016*

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Soroca din 29 decembrie 2014, a fost încetat procesul penal privind învinuirea lui Căinar Tatiana Pavel și Guneavaia Maria Nicolae în baza art. 196 alin. (2) lit. b) Cod penal, din motiv că fapta comisă de acestea constituie o contravenție și au fost recunoscute vinovate în săvârșirea contravenției prevăzute de art. 106 Cod contravențional, însă au fost liberate de răspundere contravențională din motivul expirării termenului de prescripție pentru tragere la răspundere contravențională.

Acțiunea civilă înaintată de reprezentantul părții civile Ciumac Ala a fost admisă în principiu, urmând ca asupra cuantumului să se expună instanța civilă.

2. Pentru a se pronunța prima instanța a constatat, că Căinar T. activând în baza contractului nr. 54 - TD din 25.08.2004, iar Guneavaia M. în baza contractului nr. 298 din 24.11.2008 în calitate de vânzător a magazinului cei aparține întreprinderii SRL „Debut – Sor” din or. Soroca, str. Cosăuților, 6, pe perioada anului 2008 - 2011, folosindu-se de faptul, că banii din vânzările efectuate le-au fost încredințați în administrare, intenționat și prin abuz încredere i-au cauzat părții vătămate o daună materială, în

cazul în care fapta lor nu reprezintă o sustragere și nu întrunește elementele unei infracțiuni.

Acțiunile lui Căinar T. și Guneavaia M. au fost calificate de către instanța de judecată în baza art. 106 Cod contravențional și anume, *cauzarea de daune materiale prin abuz de încredere, în cazul în care fapta nu reprezintă o sustragere și nu întrunește elementele unei infracțiuni.*

3. Împotriva sentinței a declarat apel procurorul în Procuratura raionului Soroca, Drumea N., care a solicitat casarea acesteia, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Căinar T. și Guneavaia M. să fie recunoscute vinovate și condamnate în baza art. 196 alin. (2) lit. b) Cod penal, la amendă în mărime de câte 300 unități convenționale, fiecare, iar acțiunea civilă înaintată de reprezentantul părții civile Ciumac A. să fie admisă în principiu, urmând ca asupra cuantumului să se expună instanța civilă.

În motivarea apelului declarat a invocat, că depozițiile inculpatelor au un caracter de apărare, vin în contradicție cu materialele cauzei penale, cu declarațiile reprezentantului părții civile Ciumac A., martorilor Eșanu R., Grosu O., Prodan E., Ozarenciuc L., Rotari V. și Sobolevscaia N., precum și documentele contabile anexate la materialele cauzei penale, inclusiv, recipisele inculpatelor de recunoaștere a sumei datorate întreprinderii „Debut – Sor”.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 25 mai 2016 a fost admis apelul declarat, din alte motive decât cele invocate, fiind casată sentința, inclusiv din oficiu, rejudecată cauza și pronunțată o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Căinar T. și Guneavaia M. au fost achitate de învinuirea în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (2) lit. b) Cod penal, pe motiv că fapta acestora nu întrunește elementele infracțiunii. Acțiunea civilă a fost lăsată fără soluționare, în temeiul art. 225 alin. (4) Cod de procedură penală. Dispozițiile sentinței referitor la corpurile delictive au fost lăsate fără modificări.

5. În partea descriptivă a deciziei, instanța de apel a menționat, că printre criteriile de delimitare a infracțiunilor de delapidarea a averii străine și cauzare de daune materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere, se consemnează, că în cazul infracțiunii prevăzute de art. 196 Cod penal, făptuitorul nu obține în posesie careva bunuri concrete ale victimei, dar se eschivează în mod fraudulos să-i restituie bunurile ce i se cuvin sau se folosește de ele în detrimentul victimei.

Totodată, instanța de apel a notat, că potrivit speței, ambele inculpate s-au aflat în relații de muncă cu SRL „Debut – Sor” din or. Soroca, semnând contracte de răspundere materială deplină, fiindu-le încredințate spre administrare bunurile proprietarului în vederea realizării lor, urmând ca acestea să restituie mijloacele bănești încasate ca rezultat al unei activități legale de înstrăinare (vânzare) a lor, pe care însă ele, potrivit învinuirii din rechizitoriu nu le-au restituit, dar le-au însușit în mod ilegal, astfel cauzându-i proprietarului prejudiciu material.

Mai mult ca atât, instanța de apel a conchis, că împrejurările cauzei constatate mai sus, nu se încadrează la elementele infracțiunii prevăzută de art. 196 Cod penal, referitor la care făptuitorul folosește bunurile proprietarului, cauzându-i daună

materială în modalitatea prescrisă de dispoziție - prin înșelăciune sau abuz de încredere, bunul material rămânând în continuare ca proprietate a părții vătămate, deoarece în cazul din speță partea vătămată le-a transmis inculpatelor bunurile materiale pentru realizare, urmând ca acestea să restituie mijloacele bănești încasate de pe ele, iar nerestituirea lor, poartă în sine elementele altei componente de infracțiune, cum ar fi delapidarea.

În opinia instanței de apel, probele administrate în cauză, inclusiv din rândul celor cercetate suplimentar în instanța de apel și anume declarațiile reprezentantului părții civile Ciumac A., martorilor Eșanu R., Livinschi E., Grosu O., Prodan E., Ozarenciuc L., Rotari V. și Sobolevscaia N., precum și documentele contabile anexate la materialele cauzei penale, denotă lipsa în acțiunile inculpatelor a elementelor caracteristice atât a laturii obiective a componente de infracțiune, prevăzută de art. 196 Cod penal, cu atât mai mult a celei cu caracter contravențional stabilită de art. 106 Cod contravențional, inclusiv și în aspectul cuantumului daunei materiale, a cărei proporții nu se încadrează la art. 18 Cod contravențional, pentru care fapt va dispune achitarea lui Căinar T. și Guneavaia M. de sub învinuirea susținută de partea acuzării în baza art. 196 alin. (2) lit. b) Cod penal.

Reieșind din faptul, că partea acuzării nu și-a susținut învinuirea formulată în rechizitoriu în baza art. 191 alin. (2) lit. b) Cod penal, pentru Căinar T. și art. 191 alin. (4) Cod penal pentru Guneavaia M., instanța de apel a fost în imposibilitate de a se expune în această parte, deoarece în caz contrar s-ar aduce atingere dreptului persoanei la apărare efectivă, ca un element al respectării dreptului garantat la un proces echitabil, instanțele de judecată în corespundere cu art. 325 Cod de procedură penală, urmând să judece cauzele penale în limita învinuirii formulate în rechizitoriu, iar în cazul modificării ei, în limita celei susținute de procuror la judecarea cauzei.

La fel, instanța de apel ținând cont de faptul, că în cauza a fost adoptată o decizie de achitare în corespundere cu art. 225 alin. (4) Cod de procedură penală, a lăsat fără examinare acțiunea civilă înaintată în procesul penal de către reprezentantul părții civile Ciumac A.

6. Decizia instanței de apel este atacată cu recurs ordinar de către procurorul Procuraturii de nivelul Curții de Apel Bălți, Formusatii Andrei, prin care solicită casarea acesteia, cu remiterea cauzei la rejudecare instanței de apel, invocând temeiul pentru declarare a recursului prevăzut în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală.

În dezvoltarea motivelor de recurs, susține că:

- probele acumulate legal în cadrul urmăririi penale și examinate în instanța de judecată dovedesc integral vinovăția inculpatelor în săvârșirea infracțiunii incriminate;
- instanța de apel, contrar prevederilor art. 414 și art. 417 Cod de procedură penală, a adoptat o decizie de achitare, dând prioritate în exclusivitate depozițiilor inculpatelor, care au negat în instanță vinovăția, totodată recunoscând prejudiciul cauzat părții vătămate;

- poziția instanței de apel este contradictorie, care pe de o parte, reține prevederile art. 409 alin. (1) Cod de procedură penală, potrivit cărora, instanța de apel judecă

apelul numai cu privire la persoana care l-a declarat, la persoana la care se referă declarația de apel și numai în raport cu calitatea pe care apelantul o are în proces, precum și cele de la alin. (2) al aceluiași articol, care indică, că în limitele prevederilor arătate în alin. (1), instanța de apel este obligată ca, în afară de temeiurile invocate și cererile formulate de apelant, să examineze aspectele de fapt și de drept ale cauzei fără a înrăutăți situația apelantului, iar pe de altă parte, achită inculpatel la apelul procurorului, partea apărării fiind de acord cu hotărârea primei instanțe;

- instanța de apel nu a apreciat nici într-un fel declarațiile reprezentantului părții vătămate, care, în urma acțiunilor ilegale ale inculpatelor, a avut de pățimit material;

- vinovăția lui Căinar T. și Guneavaia M. este pe deplin dovedită prin declarațiile reprezentantului părții civile Ciumac A., martorilor Eșanu R., Livinschi E., Grosu O., Prodan E., Ozarenciuc L., Rotari V. și Sobolevscaia N., precum și documentele contabile anexate la materialele cauzei penale;

- instanța de apel, examinând cauza penală, pe baza aceluiași probe prezentate de acuzare în prima instanță, le-a achitat pe Căinar T. și Guneavaia M., respingând ilegal probele învinuirii, fără a argumenta din ce cauză o face, iar la unele probe, nici nu a făcut referire.

7. Examinând admisibilitatea în principiu a recursului declarat, în raport cu materialele cauzei, Colegiul penal concluzionează inadmisibilitatea acestuia, din următoarele considerente.

Potrivit dispoziției art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală, instanța de recurs, examinând admisibilitatea în principiu a recursului declarat împotriva hotărârii instanței de apel, fără citarea părților, este în drept să decidă asupra inadmisibilității acestuia în cazul în care constată că este vădit neîntemeiat.

Din textul recursului declarat se constată, că recurentul invocă drept temei art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și anume că, *hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția și instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței.*

În esență, recurentul critică hotărârea instanței de apel din motiv, că aceasta nu a dat o evaluare corespunzătoare probelor cercetate, astfel în opinia procurorului ele demonstrează indubitabil vinovăția lui Căinar T. și Guneavaia M. în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (2) lit. b) Cod penal.

Prin urmare, verificând alegațiile recurentului, în raport cu actele cauzei, Colegiul penal conchide, că acestea sunt vădit neîntemeiate, iar instanța de apel la adoptarea soluției de admitere din alte motive a apelului declarat de procuror, cu casarea sentinței de condamnare adoptată de prima instanță, inclusiv din oficiu, cu rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri de achitare în privința inculpatelor Căinar T. și Guneavaia M. a respectat prevederile legale, adoptând o soluție corectă și întemeiată. Totodată, instanța de recurs reține, că decizia instanței de apel cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, în sensul că argumentele pe care instanța de apel le-a expus în partea descriptivă a deciziei, echivalează cu o motivare conform prevederilor art. art. 414 alin. (1), (5), 417 alin. (8) Cod de procedură penală și art. 6 CEDO.

Conținutul probelor administrate de către organul de urmărire penală și valoarea

lor probatorie a fost reapreciată de către instanța de apel și corect expusă în textul hotărârii judecătorești atacate. Respectiv, temeiuri de a pune la îndoială legalitatea și veridicitatea acestor probe nu s-au stabilit de către instanța de recurs.

Cu referire la cele invocate de recurent privitor la chestiunea de evaluare eronată a probelor, menționându-se că instanța de apel nu și-a motivat corespunzător decizia adoptată, dând o apreciere unilaterală probelor cercetate și acordând prioritate doar unor probe, în consecință, ajungând pripit la concluzia de achitare a inculpatelor Căinar T. și Guneavaia M. de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (2) lit. b) Cod penal, instanța de recurs reține următoarele.

Verificând materialele dosarului, în raport cu criticele invocate, Colegiul penal conchide asupra faptului, că acestea sunt vădit neîntemeiate și reiterează că, procedura de apreciere a probelor, ține de starea de fapt a cauzei, iar stabilirea acesteia este de competența instanțelor de fond. Prin urmare, în lumina jurisprudenței constante a Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție, se reține că, regula generală desprinsă din dispozițiile art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, prevede că la etapa de judecare a recursului ordinar instanța de recurs verifică erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, în baza temeiurilor stipulate expres de norma respectivă, dar nu apreciază sau face o reapreciere a stării de fapt reținute în speță.

Deci, Colegiul penal nu va examina criticile referitoare la presupusa greșită reținere, pe baza probelor administrate în cauză, a anumitor elemente factice, ci va verifica, prin raportare la situația de fapt stabilită de instanța de fond și cea de apel, corectitudinea soluției de achitare adoptată în privința lui Căinar T. și Guneavaia M. de învinuirea în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (2) lit. b) Cod penal.

Totodată, în același context, urmează a se remarca, că în cadrul procesului penal evaluarea probelor este unul din cele mai importante momente, deoarece întregul volum de muncă depus de către organul de urmărire penală, instanțele judecătorești, cât și de părțile din proces, se concretizează pe soluția ce este dată în urma acestei activități.

Însă, cu toate acestea, instanța de recurs reiterează, că chestiunea de evaluare a probelor și temeinicia faptelor dovedite de ele, nu este obiect de cercetare la etapa judecării recursului. Deci, pentru a constitui temei de casare eroarea de fapt trebuie să fie gravă, adică, pe de o parte, să fi influențat asupra soluției cauzei, iar pe de altă parte să fie vădită, neîndoielnică. Eroarea gravă de fapt nu privește dreptul de apreciere a probelor, ci discrepanța între cele reținute de instanță și conținutul real al probelor, prin ignorarea unor aspecte evidente ce au avut drept consecință pronunțarea altei soluții decât cea pe care materialul probator o susține.

În cauza deferită judecării, după verificarea actelor cauzei, o atare eroare nu a fost constatată de către instanța de recurs, iar soluția instanței de apel este argumentată și corespunzătoare cumulului de probe administrate și nemijlocit verificate în ședințele de judecată în condițiile art. 100 alin. (4) Cod de procedură penală și, totodată, care au fost just evaluate prin prisma art. 101 Cod de procedură penală, din punct de vedere al pertinentei, utilității, concludenței, veridicității și coroborării reciproce, în baza cărora s-a stabilit cu certitudine că fapta inculpatelor nu întrunește elementele infracțiunii

prevăzute de art. 196 alin. (2) lit. b) Cod penal. Astfel, toate probele prezentate au primit o apreciere la justa valoare, iar concluziile făcute de instanța ierarhic inferioară rezultă din lucrările dosarului și concordă cu situația factologică.

Așadar, verificând probatoriul administrat în cauză prin prisma criticii formulate, în sensul că Căinar T. și Guneavaia M. sunt vinovate de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (2) lit. b) Cod penal, Colegiul o consideră neîntemeiată, deoarece instanța de apel a analizat minuțios aceste aspecte și s-a expus argumentat în privința lor.

Din cuprinsul recursului, în viziunea recurentului probele administrate confirmă vina inculpatelor în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (2) lit. b) Cod penal, menționând conținutul declarațiilor reprezentantului părții civile, martorilor și materialele cauzei, însă aceste alegații, nu pot fi reținute de către instanța de recurs, deoarece din cuprinsul hotărârii atacate se constată că, probele indicate au fost analizate și asupra cărora instanța de apel s-a expus întemeiat prin argumente fundamentate în fapt și în drept, menționând just că *„probele administrate în prezenta cauză, inclusiv din rândul celor cercetate suplimentar, denotă lipsa în acțiunile inculpatelor a elementelor caracteristice atât a laturii obiective a componentei de infracțiune, prevăzută de art. 196 Cod penal, cu atât mai mult a celei cu caracter contravențional stabilită de art. 106 Cod contravențional, inclusiv și în aspectul cuantumului daunei materiale, a cărei proporții nu se încadrează la art. 18 Cod contravențional”*.

Totodată, Colegiul penal remarcă că potrivit doctrinei penale, latura obiectivă a infracțiunii prevăzute de art. 196 Cod penal, are următoarea structură: 1) fapta prejudiciabilă care este alcătuită din două acțiuni (inacțiuni): a) acțiunea sau inacțiunea principală care se exprimă în cauzarea de daune materiale; b) acțiunea sau inacțiunea adiacentă care se exprimă în înșelăciune sau în abuz de încredere; 2) urmările prejudiciabile sub formă de daune materiale în proporții mari; 3) legătura de cauzalitate dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile; 4) circumstanțele săvârșirii infracțiunii: dacă fapta nu constituie o însușire (adică, dacă fapta nu constituie o sustragere). În ipoteza infracțiunilor prevăzute la art. 196 Cod penal, făptuitorul nu obține în posesie bunuri concrete ale victimei.

În cazul dat, instanța de recurs remarcă, că potrivit declarațiilor reprezentantului părții civile Ciumac A., martorilor Eșanu R., Livinschi E., Grosu O., Prodan E., Ozarenciuc L., Rotari V. și Sobolevscaia N., precum și documentele contabile anexate la materialele cauzei penale, se atestă că inculpatele s-au aflat în relații de muncă cu SRL „Debut – Sor”, semnând contracte de răspundere materială deplină, fiindu-le încredințate spre administrare bunurile proprietarului în vederea realizării lor, urmând ca acestea să restituie mijloacele bănești încasate ca rezultat al unei activități legale de înstrăinare (vânzare) a lor, pe care însă ele, nu le-au restituit, dar le-au însușit în mod ilegal, astfel cauzându-i proprietarului prejudiciu material.

Conform teoriei penale, cel de-al patrulea semn al laturii obiective a infracțiunii prevăzute de art. 196 Cod penal - circumstanțele săvârșirii infracțiunii - are un caracter secundar, dar și obligatoriu. Aceste circumstanțe presupun că fapta de cauzare de daune materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere nu constituie o sustragere.

În consecință, Colegiul penal conchide că în prezenta speță lipsește unul din semnele obligatorii ale laturii obiective ale infracțiunii prevăzute la art. 196 Cod penal și anume circumstanțele săvârșirii infracțiunii - fapta să nu constituie o sustragere, însă revenind la speța în cauză, se atestă că inculpatele Căinar T. și Guneavaia M. au însușit (sustras) mijloacele bănești încasate ca rezultat al activității legale de înstrăinare (vânzare) a bunurilor materiale ale SRL „Debut – Sor”.

Astfel, Colegiul penal consideră justă concluzia instanței de apel, precum că cercetarea suplimentară a materialului probatoriu în prezenta cauză denotă lipsa în acțiunile inculpatelor a elementelor de cauzare a daunei materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere, atât de ordin penal, cât și contravențional, fapt pentru care se va dispune achitarea lor de sub învinuirea susținută în instanțele de fond de către partea acuzării în baza art. 196 alin. (2) lit. b) Cod penal.

Referitor la invocările părții apărării, precum că poziția instanței de apel este contradictorie, care pe de o parte, reține prevederile art. 409 alin. (1), (2) Cod de procedură penală, iar pe de altă parte, achită inculpatele la apelul procurorului, partea apărării fiind de acord cu hotărârea primei instanțe de încetare a procesului penal, Colegiul penal le consideră nefondate.

Conform pct. 12.2 a Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel” nr. 22 din 12.12.2005, în conformitate cu prevederile art. 409 alin. (2) din Codul de procedură penală, instanța de apel are obligația de a întreprinde măsuri pozitive la judecarea apelului, pentru a repara erorile de fapt și de drept comise de prima instanță, doar atunci când aceste erori au influențat asupra hotărârii în defavoarea inculpatului.

La acest capitol, instanța de recurs menționează, că instanța de apel a avut dreptul de a admite din alte motive apelul procurorului și a casa din oficiu sentința, cu pronunțarea unei noi hotărâri de achitare a inculpatelor, deoarece erorile admise de prima instanță au influențat asupra hotărârii în defavoarea inculpatelor.

Subsidiar, referitor la criticile procurorului, precum că instanța de apel, a examinat cauza pe baza aceluiași probe prezentate de acuzare în prima instanță, le-a achitat pe Căinar T. și Guneavaia M., respingând ilegal probele învinuirii, Colegiul penal menționează că instanța de apel, a cercetat probele în conformitate cu prevederile art. 414 Cod de procedură penală și nu le-a respins, dar a menționat că acestea denotă lipsa în acțiunile inculpatelor a elementelor caracteristice atât a laturii obiective a componentei de infracțiune, prevăzută de art. 196 Cod penal, cu atât mai mult a celei cu caracter contravențional stabilită de art. 106 Cod contravențional.

La fel, este nefondată și critica din recurs prin care se invocă, că instanța de apel nu a apreciat nici într-un fel declarațiile reprezentantului părții vătămate, care, în urma acțiunilor ilegale ale inculpatelor, a avut de pățimit material.

În acest context, Colegiul penal menționează, referitor la declarațiile reprezentantului părții vătămate și prejudiciul material cauzat acesteia, instanța de apel a explicat dreptul reprezentatului părții vătămate de a se adresa cu acțiune civilă în ordinea procedurii civile.

În virtutea considerentelor expuse mai sus, constatând că în cauză există o concordanță deplină între probele administrate și situația de fapt stabilită de instanța de apel în privința inculpatelor, nefiind identificată de instanța de recurs vre-o eroare judiciară, ce ar putea servi drept temei de casare a hotărârii judecătorești atacate, Colegiul penal consideră ca fiind vădit neîntemeiate criticile formulate de către recurent în recursul ordinar deferit spre examinare.

Astfel, odată ce recursul de pe rol este vădit neîntemeiat, acesta urmează a fi declarat inadmisibil.

9. În conformitate cu art. 432 alin. (1)-(2) pct. 4) Cod de procedură penală, Colegiul penal,

DECIDE:

Inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de către procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Bălți, Formusatii Andrei, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 25 mai 2016, în cauza penală privindu-i pe **Căinar Tatiana Pavel și Guneavaia Maria Nicolae**, ca fiind vădit neîntemeiat.

Decizia este irevocabilă.

Decizia pronunțată integral la data de 16 noiembrie 2016.

Președinte

Gordilă Nicolae

Judecător

Covalenco Elena

Judecător

Diaconu Iurie